

Na osnovu člana 9. stav 4. Statuta organizacije „Klub za osnaživanje mladih 018“, na Skupštini organizacije održanoj 01.06.2021.godine, usvojen je:

SPECIJALNI PROTOKOL ZA ZAŠTITU DECE OD NASILJA, ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARANJA

Opšti principi

Član 1.

Opšti principi na kojima se zasniva Specijalni protokol, koji su takođe okvir za akciju, su:

- Sva deca imaju jednaka prava na zaštitu od povreda
- Svako ima odgovornost da podrži zaštitu dece
- Organizacija ima obavezu da brine o deci sa kojom radi, sa kojima je u kontaktu ili na koju njen rad i poslovanje utiče
- Ako organizacije rade sa partnerima, one imaju odgovornost da pomognu partnerima da ispune minimalne uslove zaštite
- Sve radnje na zaštiti dece preduzimaju se u najboljem interesu deteta, koji je najvažniji.

Svako dete ima neotuđivo pravo na život, a država je dužna da obezbedi njegov opstanak i razvoj.

Poseban protokol obezbeđuje zaštitu najboljeg interesa deteta u svim situacijama. Interes deteta je primaran u odnosu na interes svih odraslih koji učestvuju u životu i radu organizacije. U procesu zaštite deteta neophodno je obezbediti poverljivost informacija i zaštitu prava na privatnost. Poseban protokol se primenjuje na svu decu u organizaciji, bez obzira na pol, godine, porodični status, etničko poreklo i sve druge društvene ili individualne karakteristike deteta (boja kože, jezik, vera, nacionalnost, sposobnosti i karakteristike deteta).

Učešće deteta obezbeđuje se blagovremenim i kontinuiranim dobijanjem svih potrebnih obaveštenja, dajući im mogućnost da u svim fazama procesa zaštite izraze svoje mišljenje na način koji je primeren njihovom uzrastu i razumevanju situacije.

Polazeći od toga da se svako nasilje nad decom može sprečiti, važno je da organizacija stvori klimu u kojoj:

- Su učenje, razvoj i negovanje kulture koja promovise poštovanje i priznaje individualne ličnosti prioritet.
- Postoji nulta tolerancija za nasilje;
- Ćutanje u vezi sa slučajevima nasilja se aktivno obeshrabruje, podstičući atmosferu u kojoj se zabrinutosti iznose i otvoreno govori.
- Odgovornost je podeljena među svim članovima organizacije, priznajući da je zaštita dece kolektivna dužnost.
- Svako ko ima informaciju o nasilju je dužan da reaguje.

ZNAČENJE TERMINA: NASILJE, ZLOSTAVLJANJE I ZANEMARIVANJE

Član 2.

Opšti protokol definiše pojmove zlostavljanje i zanemarivanje. Zloupotreba ili zloupotreba deteta obuhvata sve oblike fizičkog i/ili emocionalnog zlostavljanja, seksualnog zlostavljanja, zanemarivanja ili

nemara, kao i komercijalnu ili drugu eksploataciju, koja dovodi do stvarnog ili potencijalnog narušavanja zdravlja, opstanka, razvoja ili dostojanstva deteta unutar odnosa koji uključuje odgovornost, poverenje ili moć.

U skladu sa prirodom aktivnosti naše organizacije, u ovom dokumentu će se koristiti termin NASILJE, koji obuhvata različite vrste i oblike nasilnog ponašanja, zlostavljanja, zanemarivanja, zloupotrebe i eksploatacije.

Nasilje može biti u okviru vršnjačkih odnosa, kao i odnosa odraslih i dece, koji uključuju odgovornost, poverenje i moć.

Nasilje se definiše kao svaki oblik jednokratnog ili ponovljenog verbalnog ili neverbalnog ponašanja koje rezultira stvarnom ili potencijalnom pretnjom po zdravlje, razvoj i dostojanstvo dece.

Nasilje može imati više oblika:

Fizičko nasilje se odnosi na ponašanje koje dovodi do stvarne ili potencijalne telesne povrede deteta.

Primeri fizičkog nasilja su: udaranje, udaranje nogama, guranje, šamar, čupanje, davljenje, bacanje, pucanje, napad oružjem, trovanje, paljenje, prskanje toplom vodom, uskraćivanje hrane, spavanje itd.

Emocionalno/psihološko nasilje se odnosi na ona ponašanja koja dovode do neposredne ili trajne pretnje po mentalno i emocionalno zdravlje i dostojanstvo deteta. Odnosi se i na situacije u kojima se propušta obezbeđivanje pogodnog i podsticajnog okruženja za zdrav emocionalni i socijalni razvoj u skladu sa potencijalima deteta.

Emocionalno nasilje i zlostavljanje obuhvataju radnje etiketiranja, ignorisanja, vređanja, isključivanja, ucene, prozivanja pogrdnim imenima, ogovaranja, ruganja, neprihvatanja, manipulacije, pretnje, zastrašivanja, ograničavanja kretanja dece, kao i druge oblike neprijateljskog ponašanja.

Grupna isključenost i diskriminacija su društveno nasilje. Odnosi se na sledeća ponašanja: odvajanje deteta od drugih na osnovu različitosti, dovođenje u poziciju nejednakosti, izolovanosti, neudruživanja, ignorisanja i neprihvatanja po bilo kom osnovu.

Seksualno nasilje i zlostavljanje dece podrazumeva bavljenje seksualnim aktivnostima koje oni ne razumeju u potpunosti, za koje nisu razvojno zreli (ne prihvataju, ne mogu se sa njima složiti), a koji imaju za cilj pružanje uživanja ili zadovoljavanje potreba druge osobe. Seksualnim nasiljem se smatra:

- seksualno uznemiravanje – lascivno komentarisanje, etiketiranje, širenje priča, dodirivanje, slanje poruka, slikanje, telefoniranje itd.;
- prisiljavanje deteta na seksualne aktivnosti, bilo u kontaktu (seksualni odnos, seksualni dodir, itd.) ili u nekontaktnim aktivnostima (izloženost posmatranju, egzibicionizam, itd.);
- korišćenje dece za prostituciju, pornografiju i druge oblike seksualne eksploatacije.

Razvoj savremenih komunikacionih tehnologija doveo je do širenja nasilja korišćenjem informacionih tehnologija (elektronsko nasilje): poruke koje se šalju e-mailom, SMS-om, MMS-om, preko veb stranice, četovanjem, pridruživanjem forumima itd.

Zlostavljanje dece je sve ono što pojedinci i institucije čine ili ne čine, što direktno utiče ili indirektno šteti deci ili umanjuje njihovu sposobnost da se bezbedno i zdravo razvijaju, i stavlja ih u nemoćan, neravnotežan i zavisn položaj u odnosu na pojedince i organizacije.

Zanemarivanje i nemar su slučajevi neuspeha ustanove ili pojedinca da obezbede uslove za pravilan razvoj deteta u svim oblastima, koji u suprotnom mogu narušiti njegovo zdravlje, fizički, psihički, duhovni, moralni i društveni razvoj.

Zanemarivanje je i propuštanje roditelja, usvojitelja ili zakonskog zastupnika, ili drugog lica koje je preuzelo odgovornost ili obavezu da neguje dete, da obezbedi uslove za razvoj u pogledu: zdravlja, obrazovanja, emocionalnog razvoja, ishrane, stanovanja i bezbedni uslovi života u okviru razumno dostupnih sredstava porodice ili staratelja, koji izazivaju ili mogu da naruše zdravlje deteta ili fizički, mentalni, duhovni, moralni i društveni razvoj deteta. Ovo takođe uključuje propuste da se dete pravilno nadgleda i zaštiti od povreda koliko je to moguće.

Eksploatacija dece se odnosi na njihov rad u korist drugih i/ili organizacije. To uključuje otmicu i prodaju dece u svrhu rada ili seksualne eksploatacije. Ove aktivnosti dovode do narušavanja fizičkog ili mentalnog zdravlja, obrazovanja, kao i moralnog, socijalnog i emocionalnog razvoja deteta.

CILJEVI SPECIJALNOG PROTOKOLA

Član 3.

Opšti cilj Specijalnog protokola je unapređenje kvaliteta života dece primenom:

- mera prevencije za stvaranje bezbednog okruženja za život i rad dece;
- mera intervencije u situacijama kada se u organizaciji dešavaju nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje.

Član 4.

Specifični ciljevi u prevenciji

1. Stvaranje i negovanje klime prihvatanja, tolerancije i uvažavanja.
2. Uključivanje svih zainteresovanih strana (dece, mentora, stručnih saradnika, administrativnog i pomoćnog osoblja, lokalne zajednice) u kreiranju i razvoju programa prevencije.
3. Podizanje svesti i povećanje osetljivosti svih uključenih u život i rad organizacije za prepoznavanje nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja.
4. Definisane procedura za zaštitu od nasilja i reagovanje na situacije nasilja.
5. Informisanje svih uključenih u život i rad organizacije o postupcima zaštite od nasilja i reagovanju u situacijama nasilja.
6. Unapređivanje kompetencije mentora, dece, stručnih saradnika i lokalne zajednice za identifikovanje i rešavanje pitanja nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja.

Član 5.

Specifični ciljevi u intervenciji:

1. Sprovođenje procedura za reagovanje na situacije nasilja.
2. Uspostavljanje sistema efikasne zaštite dece u slučajevima nasilja.

3. Kontinuirano praćenje i evidentiranje vrsta i učestalosti nasilja i evaluacija efikasnosti programa zaštite.

4. Ublažavanje i otklanjanje posledica nasilja i reintegracija deteta u zajednicu vršnjaka i život organizacije.

5. Savetovanje sa decom koja trpe nasilje, koja vrše nasilje i koja su posmatrači nasilja.

Član 6.

Poslovi iz oblasti prevencije i intervencije:

Prikazana je uzročno-posledična veza između aktivnosti prevencije i intervencije. Dobro osmišljene, sveobuhvatne preventivne aktivnosti, zasnovane na principu uključenosti svih, smanjuju potrebu za interventnim aktivnostima. Dosledno sprovođenje programa intervencije, uz praćenje efekata, stvara planiranje preventivnih aktivnosti.

PREVENTIVNE AKTIVNOSTI

Član 7.

U okviru Programa zaštite dece od nasilja, organizacija, u skladu sa specifičnostima svog rada i okruženja, planira, sprovodi i prati efekte preventivnih aktivnosti. Preventivne akcije treba da budu u skladu sa ciljevima Specijalnog protokola i predloženim zadacima.

Organizacija kreira preventivne aktivnosti u skladu sa analizom stanja i uvidom u prisustvo nasilja u svom okruženju, a na osnovu:

- učestalosti incidentnih situacija i broj prijavi nasilja;
- predstavljanja različitih vrsta nasilja;
- broja povreda;
- obezbeđenja zgrade, dvorišta i sl.

Za planiranje preventivnih aktivnosti i za analizu situacije važno je sledeće:

- Procena obučenosti zaposlenih i angažovanih u radu organizacije i potreba za daljim usavršavanjem;
- broj i efekte sprovedenih akcija koje promovišu saradnju, razumevanje i pomoć;
- stepen i kvalitet uključenosti roditelja u život i rad organizacije itd.

AKTIVNOSTI ZA INTERVENCIJU

Član 8.

(Postupci intervencije u zaštiti dece od nasilja)

Da bi intervencija zaštite dece bila planirana i sprovedena na najbolji način, potrebno je uzeti u obzir sledeće kriterijume:

- Da li se nasilje dešava ili postoji mogućnost da se desi;
- gde se dešava – da li se dešava unutar ili van organizacije;
- ko su učesnici/akteri nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja;
- oblik i intenzitet nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja.

Na osnovu ovih kriterijuma vrši se procena stepena rizika po bezbednost deteta i utvrđuju procedure. U skladu sa procenom rizika i zakonskom regulativom, donosi se odluka o tome kako reagovati:

- slučaj se rešava unutar organizacije;
- slučaj rešava organizacija u saradnji sa drugim relevantnim institucijama;
- predmet se prosleđuje nadležnim službama.

KORACI – RASPORED POSTUPAKA U INTERVENCIJI

Član 9.

Koraci su predstavljeni u vezi sa sledećim situacijama:

- U slučajevima nasilja ili sumnje da se nasilje dešava MEĐU DECOM.
- U slučajevima kada je dete izloženo nasilju ili postoji sumnja da je dete izloženo nasilju od strane ODRASLIH ZAPOSLENIH ili ANGAŽOVANIH u organizaciji.
- U slučajevima kada je dete izloženo nasilju ili postoji sumnja da je dete izloženo nasilju od strane ODRASLE osobe koja NIJE zaposlena u organizaciji.

Član 10.

1. Svest o nasilju – otkrivanje je prvi korak u zaštiti dece od nasilja. To se obično dešava u organizaciji na dva načina:

- posmatranje ili primanje informacija da je nasilje u toku;
- sumnja na nasilje na osnovu:
 - prepoznavanje spoljašnjih znakova ili specifičnog ponašanja deteta, ili
 - preko poverenja, direktno - od samog deteta i/ili indirektno - od strane trećeg lica (vršnjaci, roditelji, zakonski zastupnici).

2. Prekidanje, zaustavljanje nasilja – Svaka punoletna osoba sa znanjem o nasilju (svaki zaposleni ili angažovani u organizaciji) dužna je da reaguje zaustavljanjem nasilja ili pozivanjem u pomoć (ako nije u stanju da sama prekine nasilje) .

3. Smirivanje situacije podrazumeva obezbeđenje deteta, razdvajanje, razgovor sa glumcima.

4. Konsultacije će se održati odmah po nastanku sumnje i/ili po dobijanju informacija o nasilju. Obavljaju se u okviru organizacije:

- sa kolegama;
- sa stručnim saradnicima koji su kompetentni u ovoj oblasti.

U zavisnosti od složenosti situacije, konsultacije se mogu obaviti i sa službama van organizacije:

- sa nadležnom službom lokalnog Centra za socijalni rad;
- specijalizovana služba lokalne zdravstvene ustanove.

Konsultacije su važne kako bi se:

- razjasniti okolnosti i pravilno analizirati činjenice;
- procenio nivo rizika;
- izradio plan zaštite;
- izbegavajte zabunu i sprečite nekoordinisane radnje, koje mogu dovesti do ponovnog proživljavanja iskustva žrtve.

Konsultacije treba da:

- pruži detaljan, objektivan opis nasilja, bez procene i tumačenja, vodeći računa o privatnosti deteta i drugih učesnika u nasilju;
- odrediti uloge, zadatke i odgovornosti organizacije;
- identifikuje ulogu, zadatke i profesionalnu odgovornost drugih učesnika;
- odlučite kako da odgovorite i nadgledate.

5. Nakon otkrivanja nasilja i konsultacija sa relevantnim stručnjacima i/ili institucijama, mogu se preduzeti sledeće radnje, u zavisnosti od težine:

- preduzimanje potrebnih mera na organizacionom nivou (obaveštavanje roditelja o nasilju ili lica od poverenja u slučajevima sumnje na nasilje u porodici, dogovaranje zaštitnih mera za decu, preduzimanje zakonskih mera i organizovanje posebnih programa za osnaživanje dece da se konstruktivno ponašaju u situacijama nasilja) ;
- po potrebi, uključivanje nadležnih službi:
 - zdravstvene usluge;
 - Ministarstvo unutrašnjih poslova, u slučajevima kada je detetu potrebna fizička zaštita ili kada se sumnja na krivično delo ili prekršaj;
 - Centar za socijalni rad u roku od tri naredna radna dana od dana nasilja.

Član 11.

Izveštavanje nadležnoj službi je odgovornost predsednika organizacije. Zahtev mora biti podnet i usmeno i u pisanoj formi. Prijava sadrži podatke o detetu i porodici koji su u tom trenutku poznati i razloge za prijavu.

Roditelje treba intervjuisati pre prijave, osim ako zaposleni ili zaposleni u organizaciji ne utvrde da bi to ugrozilo bezbednost deteta.

Član 12.

Praćenje efekata preduzetih mera

Predsednik organizacije, u saradnji sa zaposlenima i angažovanim u organizaciji i nadležnim institucijama, prati efekte preduzetih zaštitnih mera.

U okviru mera zaštite planirane su aktivnosti na obezbeđivanju reintegracije ili resocijalizacije svih učesnika nasilja u zajednicu organizacije i njihovog daljeg bezbednog i kvalitetnog života i rada u organizaciji. Plan reintegracije zavisice od faktora kao što su: vrsta i težina nasilnog čina, posledice nasilja po pojedincu i organizaciji, broj učesnika itd.

Praćenjem i evaluacijom preduzetih aktivnosti kreira se planiranje novog ciklusa Programa zaštite dece od nasilja.

MERE ZA PROGRAME I AKTIVNOSTI KOJE UKLJUČUJU SAMOHRANE RODITELJE

Član 13.

Uvažavajući različite porodične strukture u našoj zajednici, uključujući i domaćinstva samohranih roditelja, KOM 018 obezbeđuje inkluzivnost i podršku sprovođenjem sledećih mera:

- Fleksibilno planiranje, što znači da su programi i aktivnosti dizajnirani sa fleksibilnim opcijama rasporeda kako bi se zadovoljile potrebe domaćinstava samohranih roditelja, obezbeđujući pristupačnost bez nepotrebnog opterećenja.
- Ustanove za dnevni boravak, što znači da organizacija obezbeđuje objekte za dnevni boravak tokom događaja ili aktivnosti, dozvoljavajući samohranim roditeljima da učestvuju bez brige o nadzoru i brizi o svojoj deci.
- Specijalizovani programi što znači da su prilagođeni programi razvijeni za rešavanje jedinstvenih izazova sa kojima se suočavaju porodice sa jednim roditeljem, nudeći podršku, resurse i mogućnosti umrežavanja kako bi se podstakao osećaj zajednice i osnaživanja.
- Uključenost roditelja, što znači da se samohrani roditelji aktivno podstiču i podržavaju u njihovom uključivanju u aktivnosti organizacije, uz napore da se olakša njihovo učešće kroz otvorenu komunikaciju, razumevanje i saradnju.

ORGANIZACIONE SMERNICE ZA ZAŠTITU DECE I ETIČKO PONAŠANJE

Član 14.

U skladu sa ciljevima organizacije, svako zlostavljanje dece u promotivne svrhe zabranjenog sadržaja, sadržaja koji narušava moralna načela organizacije, u političke svrhe ili bilo koju drugu svrhu koja može uticati na mentalno zdravlje deteta ili ga ugroziti/ ona u nepovoljnom položaju je strogo zabranjena. Puno učešće dece u radu organizacije zasniva se na dobrovoljnoj osnovi i nijedno dete ne sme da bude uključeno u bilo kakvu aktivnost protiv svoje volje.

Član 15.

Deca dobijaju pohvale za svoj angažman, mogućnost da nauče nešto novo, da iskoriste sve pogodnosti programa koji sprovodi organizacija, ali ne dobijaju materijalne nagrade za postignute rezultate. Mišljenje dece neće biti nametnuto, a njihov razvoj će maksimalno podržavati svi uključeni u rad organizacije.

Član 16.

Roditelji dece koja učestvuju u aktivnostima organizacije mogu biti obavešteni o svim aktivnostima organizacije i zatražiti dozvolu da deca učestvuju, kako na lokalnom tako i na međunarodnom nivou, kada se radi o organizovanju događaja u inostranstvu.

Član 17.

Zabranjeni su svi oblici nasilja nad decom, verbalno i fizičko, svi sukobi se rešavaju na osnovu ovog protokola, mirnim putem, uz samo verbalnu komunikaciju.

Član 18.

Članovi ovog protokola su u skladu sa Posebnim protokolom Republike Srbije o zaštiti dece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja i u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta

Član 19.

Svi zaposleni i angažovani u organizaciji dužni su da poštuju ovaj protokol bez izuzetka.

Ovaj Protokol stupa na snagu osam dana nakon usvajanja i primenjivaće se na neodređeno vreme.

U Nišu, 01.06. 2021

S. Tasić

